

Position paper

Consequenties van activering van het noodrecht middels de Wet verplaatsing bevolking (Wvb) en de achtergrond van deze wet

Voor het rondetafelgesprek op 29 juni 2022

De VNG is verheugd te zijn uitgenodigd voor dit rondetafelgesprek. We nemen de volgende positie in ten aanzien van een wettelijke grondslag voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en lichten die hieronder toe:

- Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, gehoord het klemmend beroep van het kabinet daartoe. Ook als deze vluchtelingen alsnog een asielprocedure gaan doorlopen;
- Voor deze opvang hebben gemeenten te allen tijde een wettelijke grondslag nodig. Ook zolang er nog geen regulier alternatief is voor de artikelen 2c en 4 van de Wet verplaatsing bevolking;
- Ook zijn er duidelijke bestuurlijke afspraken nodig over de uitvoerbaarheid, de financiële middelen, de regie en de interventiemogelijkheden;
- Gemeenten willen de opvang van asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen combineren;
- Er is een langetermijnvisie nodig voor opvang en huisvesting in relatie tot de woningmarkt.

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de opvang

Gemeenten blijven verantwoordelijk voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, gehoord het klemmend beroep van het kabinet daartoe. Ook als deze vluchtelingen alsnog een asielprocedure gaan doorlopen. Wij zien op dit moment geen rol voor het COA. Gemeenten vangen immers nu al Oekraïners op. Voorts deden zich vóór de huidige crisis knelpunten voor in de reguliere opvang door het COA. Problemen die voortvloeien uit al langer bestaande knelpunten in de opvang moeten in principe langs de normale parlementaire weg en zo nodig met aanpassing van de reguliere wetgeving worden aangepakt. Gemeenten hebben wel behoefte aan duidelijke termijnen en aan een structurele oplossing.

Een wettelijke grondslag blijft te allen tijde nodig

Gemeenten hebben te allen tijde een wettelijke grondslag voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne nodig, of er nu wel of geen regulier alternatief is.

De artikelen 2c en 4 Wet verplaatsing bevolking blijven voorlopig noodzakelijk

Gemeenten zijn het nog steeds eens met de artikelen 2c en 4 Wvb als wettelijke basis voor de taak van burgemeesters om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen. Zolang hier geen regulier wettelijk alternatief voor is, blijven

gemeenten verantwoordelijk voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Het is dan noodzakelijk dat het parlement de artikelen 2c en 4 Wvb voorlopig laat voortduren.

Er is ruimte om de artikelen van kracht te laten blijven

De inwerkingstelling van de artikelen 2c en 4 Wvb gebeurt op tijdelijke basis, en duurt daarom niet langer dan strikt noodzakelijk. De duur van deze inwerkingstelling is op twee manieren begrensd. In de eerste plaats kan de Tweede Kamer of de Eerste Kamer de voortduringswet verwerpen. In dat geval moet de regering de artikelen 2c en 4 Wvb onverwijld buiten werking stellen (artikel 2, derde lid, Wvb). In de tweede plaats verplicht artikel 2, vierde lid, Wvb de regering ertoe om de artikelen 2c en 4 buiten werking te stellen zodra de omstandigheden dit toelaten.

Een regulier wettelijk alternatief kan alleen onder duidelijke voorwaarden

Ondertussen wordt er in overleg met gemeenten gewerkt aan een regulier wettelijk alternatief. Gemeenten willen hun wettelijke taak voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne continueren. Ook als deze vluchtelingen alsnog een asielprocedure gaan doorlopen. Gemeenten zouden het volstrekt onlogisch vinden als deze vluchtelingen dan alsnog in een AZC terecht komen.

Gemeenten hanteren de volgende voorwaarden voor een reguliere wettelijke taak om vluchtelingen uit Oekraïne op te vangen:

- Gemeenten willen hun wettelijke taak voortzetten in combinatie met duidelijke bestuurlijke afspraken over de uitvoerbaarheid, de ondersteuning en de financiële middelen inclusief een uitvoeringstoets door de VNG;
- Gemeenten willen duidelijkheid over de regie, de interventiemogelijkheden, de spreiding over Nederland, en de tijdelijkheid van de wet;
- Vluchtelingen uit Oekraïne kunnen door een asielprocedure statushouder worden. Hun recht op huisvesting dient te worden gezien in relatie tot de huisvesting van andere statushouders en de huisvesting van andere aandachtsgroepen, zoals arbeidsmigranten;
- De huidige wettelijke taak is bij de burgemeester belegd. Dit is logisch vanuit het doel van de Wvb met name vanuit het perspectief van openbare orde in crisistijd. Voor de reguliere opvang van vluchtelingen is het logischer als de wettelijke taak naar het college verschuift.

Gemeenten willen de opvang van asielzoekers en Oekraïense vluchtelingen combineren

Er dient samenhang te komen in de opvang van asielzoekers en van Oekraïense vluchtelingen. Dat vergt interdepartementale regie vanuit het rijk op beide opgaven. Gemeenten en rijksoverheid moeten nú daadkrachtig aan de slag met semi permanente huisvesting. Dat is een no-regret maatregel! Hierbij wil de VNG benadrukken dat de manier waarop Oekraïense vluchtelingen, andere asielzoekers en inwoners worden behandeld, uitlegbaar en verklaarbaar is.

Er is een langetermijnvisie nodig voor opvang en huisvesting in relatie tot de woningmarkt

Voor de langere termijn bepleiten wij een integrale aanpak en opvolging van de adviezen uit het rapport '[Een thuis voor iedereen](#)'. De volgende zaken moeten daarbij aan de orde komen:

- **Grondontwikkeling:** neem als overheid zelf een positie in. Dat geldt zowel voor opvang als voor huisvesting van asielzoekers en statushouders tot en met huisvesting voor starters, studenten etc.;
- Gelijktijdig met bouwen dient de **fysieke en sociale infrastructuur** ontwikkeld te worden. Het ministerie van I&W zou hier gecontroleerd op moeten sturen, vanuit een eenduidige nog te ontwikkelen integrale Rijksvisie. Van daaruit zou vervolgens een interdepartementale aanpak tot stand moeten komen;
- Het **Rijksvastgoedbedrijf** (RVB) heeft ook een rol. Nu staat winstmaximalisatie voorop bij het RVB. Dat is niet onbegrijpelijk maar sociale opvang en de huisvestingsopgave vragen om een andere bedrijfsfocus;
- Binnen de hierboven beschreven kaders dient er een **noodfonds** opgezet te worden voor bouwen en transformeren. Desnoods worden panden gevorderd van investeerders die kantoren langjarig laten leegstaan en die zich nu voor de opvang van Oekraïners melden omdat ze een mogelijkheid tot snelle winst zien. Dergelijk vastgoed kan getransformeerd worden tot een woonbestemming voor alle doelgroepen.